

เรื่อง

ความมั่นคงของมนุษย์

กลุ่มที่ 2

สภาพแวดล้อมทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน
และสุจริตชนในสังคมไทย

*(National Strategies for Building up Human Rights and
Honesty Cultures in the Thai Society)*

โดย

สุทิน นพเกตุ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ร่วมจัดโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

และ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สารบัญ

หน้า

บทนำ	1
ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย	2
สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.....	4
ทางออกที่เหมาะสมของสังคมไทย	5
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	5
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างเครือข่ายเคลื่อนไหวสังคม (คคส.) เพื่อมุ่งสร้างจิตสำนึก แลกกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมและวิถีชีวิต สิทธิมนุษยชนและสุจริตชน	7
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อนสังคมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อร่วมปรับปรุงกฎหมายสำคัญด้าน สิทธิมนุษยชนและสุจริตชน.....	11
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การรวมพลังทุกกลไกหลักของสังคมที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์เพื่อยกระดับ สังคมไทยให้เป็นสังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและปลอดจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน	12
บทสรุป.....	15
ภาคผนวก	17

ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน และสุจริตชนในสังคมไทย

สุทิน นพเกตุ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บทนำ

ก่อนอื่นในนามของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดแรกของประเทศไทย ผมขอแสดงความขอบคุณต่อสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ที่ให้ความกรุณาใช้ความพยายามประสานความร่วมมือมาที่ผมหลายครั้ง เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและการแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ผมสนใจ และเกี่ยวข้องด้านสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ อันเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งในการสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 เรื่อง “ความมั่นคงของมนุษย์” ซึ่งเป็นช่วงจังหวะเวลาที่ผมกำลังใช้ความมุ่งมั่นผลักดันและขับเคลื่อนกับภารกิจด้าน “สิทธิมนุษยชนศึกษา” ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานที่ต้องบริการประชาชน และเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคยชิน อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ถึงสาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น จึงเป็นผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยไม่รู้ตัว

“สิทธิมนุษยชนศึกษา” ซึ่งเป็นหนึ่งในจุดเน้น หรือกลุ่มเป้าหมายหลัก (FOCUS AREA) อันเป็นผลสืบเนื่องจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12-13 มกราคม 2546 ซึ่งคณะผู้ร่วมประชุมดังกล่าวได้สรุปจุดเน้นสำคัญหรือพื้นที่หลักที่สำคัญไว้ 5 กลุ่มด้วยกัน หนึ่งในพื้นที่ดังกล่าวผมได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการให้รับผิดชอบโดยตรงในภารกิจด้านนี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของสังคมไทย เพื่อก้าวสู่การเสริมสร้างวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชน อีกทั้งจะเป็นเส้นทางที่สำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่ความเป็นสังคมที่เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติ “สันติประชาธรรม”

ในช่วงระยะเวลา 2 ปี 3 เดือนของการก้าวเข้ามารับบทบาทหน้าที่และภารกิจด้านสิทธิมนุษยชนภายใต้บทบาทของ 1 ใน 11 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็น 1 ใน 8 ของกลไกหรือองค์กรอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่เรียกกันติดปากว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มาด้วยความมุ่งมั่นร่วมกันรณรงค์โดยประชาชนคนไทยและคนไทยในต่างแดน พร้อมทั้งได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิด และร่วมร่างรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งถือได้ว่าสังคมเราได้ก้าวกระโดดสู่ความเป็นประชาธิปไตยยุคใหม่ที่มีเจตนารมณ์และอุดมการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน

และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่ในสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนเห็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

สังคมไทยโดยทั่วไปดูเหมือนหนึ่งเป็นสังคมที่สุขสงบ ผู้คนมีความสุข อ่อนน้อม ถ่อมตน ปราณี ประนอม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ปราศจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรง แต่ในทางกลับกันสังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมอีกหลายอย่างของคนไทยที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เช่น วัฒนธรรมที่เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้น้อยเกรงใจผู้ใหญ่และผู้อาวุโส คนมีฐานะร่ำรวย ตำแหน่งการงานสูงมีอำนาจ เป็นสังคมอุปถัมภ์ค้ำจุน นิยมในยศฐาบรรดาศักดิ์และศักดิ์นา ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงเป็นปัญหาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ความสุขสงบ ความเกรงใจ การอุปถัมภ์ค้ำจุน การยอมรับความมั่นคงด้วยการมอบตนถวายตัวแบบทาสนิยม ไร้ซึ่งทั้งในเชิงการเมืองและสังคมอย่างต่อเนื่องและยาวนาน แม้ว่าระบบทาสเรือนเบี้ยในสังคมไทยได้ถูกยกเลิกไปนานแล้ว ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ในราชวงศ์จักรี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่พฤติกรรมของอำนาจนิยมในคราบของนักประชาธิปไตยที่ยังใช้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ยังเกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นผู้คนในสังคมไทยยังต้องร่วมกันเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ถึงสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอย่างจริงจัง ตลอดจนมุ่งเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจัง

ในภาคส่วนการเมืองนั้น นักการเมืองต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ลดความเป็นศักดิ์นาและความเป็นอภิสิทธิ์ชน เสริมสร้างมิติมุมมองเชิงสังคมเพื่อยกระดับความคิดเชิงจิตสาธารณะ ความสำนึก และจิตวิญญาณด้านสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

โดยเฉพาะคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบัน โดยการนำของฯพณฯ นายกรัฐมนตรี คนปัจจุบัน แม้จะมีความหวังใคนยากจน ผู้ยากไร้ และมุ่งมั่นแก้ปัญหาความยากจน อีกทั้งได้ริเริ่มจุดประกายสังคมด้วยประเด็นสำคัญๆ ด้วยบุคลิกของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลล้ำยุค ชนิดก้าวกระโดดที่ทั้งห่างบรรดาสมาชิกที่เป็นคณะรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภาตลอดจนข้าราชการระดับสูงหลายช่วงตัว เช่น ประเด็น “ยุทธศาสตร์สงครามยาเสพติด” “การเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน” “การแก้ปัญหาความยากจน”¹ “การปรับปรุงปฏิรูปกฎหมายให้ประชาชนที่ยากจน คนยากไร้สามารถเข้าถึง” “การแก้ปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นภายใน ๖ ปี” เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะยังคงเป็นประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์และคัดค้านอยู่เสมอ ตราบใดที่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลสำคัญในคณะรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา และข้าราชการระดับสูง ยังมิได้ปรับกระบวนทัศน์เข้าหากันและขาดการหลอมรวมความคิดให้เป็นที่เข้าใจตรงกันอย่างเป็นเอกภาพ

¹ การสัมมนาทางวิชาการ “แนวทางการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางกฎหมายสำหรับคนจน” 2 กรกฎาคม 2546 ณ เนติบัณฑิตยสภาและโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กระบวนการพัฒนาเชิงลึก เพื่อแก้ปัญหาสำคัญๆ ของประเทศชาติจึงเป็นไปได้ยากมาก และยังคงมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและขาดการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และส่งผลให้เกิดการละเมิดโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสในสังคมต่อไป

ผลกระทบที่เกิดจากช่องว่างทางกระบวนการคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมดังกล่าว จะทำให้การเคารพสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนผลกระทบต่อนโยบายหลักด้าน “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) จะยังไม่เกิด และไม่อาจสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหวังและตามเจตนารมณ์ที่ดีและความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงของผู้นำสูงสุดของประเทศ คือ ฯพณฯ พ.ต.อ.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

ในขณะที่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเกิดจากช่องว่างระหว่างกระบวนการของผู้นำรัฐบาล ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และนักวิชาการ ตลอดจนบรรดาบุคคลสำคัญที่ต่างมีความรู้ และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนบรรดากลไกอิสระ ซึ่งต่างก็มีเจตนารมณ์ที่ดีด้วยกัน ต่อการยกระดับคุณค่าชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ยังขาดการประสานเชื่อมโยงถึงเจตนารมณ์และภารกิจหลักด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ศาลปกครอง ตลอดจนกลไกอิสระอื่นๆ รวมทั้งกลไกสิทธิของภาครัฐ เช่น กรมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด

สภาพปัญหาและกลุ่มเป้าหมายที่มักตกเป็นเหยื่อของถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรง และกลุ่มบุคคลที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของผู้อื่นในสังคมไทย² สรุปได้ดังนี้

กลุ่มบุคคลที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่น

1. เด็กและเยาวชน-ครอบครัว
2. สตรี-ผู้สูงอายุ
3. คนพิการทุกประเภท
4. คนยากจน
5. คนยากไร้
6. ผู้ด้อยโอกาสในสังคมหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะ

⊙ ชนเผ่าต่างๆ	⊙ เกษตรกร
⊙ คนชายขอบ	⊙ ผู้ใช้แรงงาน
⊙ ผู้ต้องขัง/นักโทษ	⊙ หญิงบริการ
⊙ ผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV	⊙ ผู้ขายบริการทางเพศ
⊙ คนอพยพ	⊙ คนเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

² ข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลรายละเอียดจากศูนย์รับเรื่องราวร้องเรียน สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กลุ่มบุคคลที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่น

๑ ข้าราชการฝ่ายปกครอง	๑ ข้าราชการตำรวจ
๑ แพทย์	๑ พยาบาล
๑ นักการเมือง	๑ พระ และนักบวช
๑ อัยการ	๑ ทนายความ
๑ ผู้พิพากษา	๑ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง
๑ ครู อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา	๑ นักโทษ
๑ ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะผู้คุม	

สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

1. ความไม่รู้ ไม่เข้าใจ และไม่ตระหนักในสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540
2. ความไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ ต่อความทุกข์ และความสูญเสียของประชาชน
3. ความเคยชินต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น
4. ความคุ้นเคยกับการใช้อำนาจ และความรุนแรง
5. อำนาจนิยม และการใช้อำนาจอย่างไร้จริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม
6. การขาดคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม
7. ขาดกระบวนการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน
8. การใช้กระบวนการยุติธรรมที่ปราศจากสำนึกด้านสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. การทุจริตคอร์รัปชัน ประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ
10. การประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย และศีลธรรม
11. ปัญหาสามภรรยาหย่าร้าง อันส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก และล่มสลาย
12. ปัญหาความยากจน ความยากไร้
13. ความเห็นแก่ได้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและของพวกพ้องเท่านั้น
14. ปัญหาจากการดำรงชีวิตด้วยความฟุ้งเฟ้อ โดยมีได้คำนึงถึงความพอเพียงที่แท้จริง
15. การมีวิถีชีวิตที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นทุจริตชน

ทางออกที่เหมาะสมของสังคมไทย

1. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันถึงสาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน หน้าที่ และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น
2. การส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการสาระสำคัญของสิทธิมนุษยชน และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น ในทุกภาคส่วนของสังคมไทย
3. การสร้างเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกมิติของสังคมและการเมืองอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม
4. การเสริมสร้างเครือข่ายเคลื่อนไหวสังคมอย่างจริงจังต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม
5. การใช้ความมุ่งมั่นในการปรับกระบวนการทัศน์ของผู้คนในสังคมไทยให้เกิดความพร้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชน
6. การเร่งรัดให้ประชาชนเกิดการยอมรับความมีตัวตนและศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม
7. การเร่งรัดผลักดันให้รัฐบาลเป็นรัฐบาลของประชาชนทุกหมู่เหล่าไม่ว่ายากดีมีจน อยู่ในท้องไร ท้องนา อยู่ห่างไกลแสนไกล แม้จะอยู่หลังเขา ได้สะพาน ในแหล่งทุรกันดาร เพราะต่างก็มีความเป็นมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้น
8. การขับเคลื่อนให้นักการเมือง และข้าราชการในทุกระดับ ต้องก้าวเข้ามาร่วมแก้ทุกข์ของประชาชนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม
9. การโน้มน้าว เชิญชวน และการสร้างความตระหนักให้นักเรียน นักศึกษา เด็กเยาวชน คนหนุ่มสาวให้มีความตื่นตัวต่อการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกในศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ หรือจิตสาธารณะ ซึ่งจะเป็นการฝึกกำลังของคนหนุ่มสาวให้เป็นพลังในด้านบวกที่เป็นรูปธรรม
10. การเสริมสร้างพลังสตรีและยกระดับศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของหญิงไทยซึ่งเป็นเพศแม่ให้โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับในความเป็นมนุษย์ของผู้คนในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์

(1) การเสริมสร้างและพัฒนาระบบการศึกษาไทย โดยมีการบูรณาการสาระสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน และหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษาเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับชั้นของระบบการศึกษาภาคปกติ³ ในช่วงจังหวะของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และทุกกระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและดูแลรับผิดชอบงานด้านการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งรวมถึง

³ แนวทางจากโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งริเริ่มดำเนินการตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน

- 1.1) การศึกษาในระบบ
- 1.2) การศึกษานอกระบบ
- 1.3) การศึกษาตามอัธยาศัย

ทั้งนี้ให้ครอบคลุมถึงการศึกษ การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากรของชาติที่เกี่ยวข้องทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพ ทุกเชื้อชาติ ทุกสัญชาติที่อยู่ในสังคมไทย อีกทั้งยังรวมถึงองค์กรสำคัญๆ ที่ควรแก่การพัฒนา

ดังนั้นสามารถสรุปเบื้องต้นว่ายุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างและการพัฒนาระบบการศึกษาไทยเชิงบูรณาการสาระสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด อันจะเป็นทางออกที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย

อย่างไรก็ตามเพื่อให้ยุทธศาสตร์สำคัญบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการสำคัญๆ อย่างน้อย 7 ประการไปพร้อมๆ กันอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเร่งด่วน คือ

(1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้วยการบูรณาการสาระสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนสอดแทรกเข้าไปในทุกกลุ่มวิชา และหากเป็นไปได้ในทุกวิชา ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในทุกระดับชั้นของการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา ตลอดจนจนหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร (TRAINING THE TRAINERS AND TEACHERS)

(2) การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะกลุ่มที่เสี่ยงต่อการละเมิด

(3) การมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรทุกระดับ ทุกสาขาวิชา และทุกคนของสถาบันการศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาให้เข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างลึกซึ้ง จนสามารถเป็นครู อาจารย์ และผู้บรรยายที่มีความพร้อมอย่างจริงจัง

(4) มุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร-ครู-อาจารย์ ทุกระดับของทุกประเภทองค์กรที่ต้องทำงานร่วมกับร่วมกับประชาชน รับผิดชอบต่อประชาชน ให้เข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

(5) มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของผู้อื่นและของตนเองให้กับประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องปฏิบัติภารกิจด้านการสอน บรรยาย การฝึกอบรม การพัฒนาบุคลากร รวมทั้งบุคลากรที่มีภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ สวัสดิภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการตำรวจ ทหาร ทนายความ ผู้พิพากษา ผู้ดูแลนักโทษ และข้าราชการกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น

(6) มุ่งมั่นปลูกฝังพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก-เยาวชน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึก ด้านการเคารพในสิทธิมนุษยชน และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น

(7) มุ่งมั่นพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมและง่ายต่อการใช้ประกอบการเรียนการสอน ด้านสิทธิมนุษยชนให้ได้อย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างเครือข่ายเคลื่อนไหวกอง (คคส.)⁴ เพื่อมุ่งสร้างจิตสำนึก
แลกระบวนกรเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมและวิถีชีวิต
สิทธิมนุษยชนและสุจริตชน

เครือข่ายเคลื่อนไหวกอง (คคส.) เพื่อยกระดับคุณค่าชีวิต และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ
ผู้คนในสังคมไทย

อุดมการณ์ / วิสัยทัศน์

สังคมไทยเป็นสังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปลอดจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ และปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ”

เจตนารมณ์

1. เพื่อสร้างวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนที่ผู้คนในสังคมไทยยึดมั่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. เพื่อสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์สุจริตหรือสร้างสังคมที่มีแต่ “สุจริตชน”
3. เพื่อเสริมสร้างค่านิยมดีงาม เพียบพร้อมด้วยจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม
4. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการพัฒนาร่วมกัน
5. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง

แนวทางการใช้ชีวิต และการทำงานร่วมกัน

1. สร้างครอบครัวที่อบอุ่น และสร้างเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรม
ของการอยู่ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมด้วยหลักเมตตาธรรม คุณธรรม และศีลธรรม
2. พัฒนาการเรียนรู้สู่ชุมชนเข้มแข็ง สังคมเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความโปร่งใสทุก
ระดับ
 - 2.1 ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และแท้จริง
 - 2.2 มีกลไกตรวจสอบ กลไกเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยปราศจากเงื่อนไขเพื่อสร้าง
ความโปร่งใสในสังคม
3. ประสานเครือข่ายภาคประชาสังคม ประชาชน เอกชน ภาครัฐ และสื่อมวลชน เพื่อให้เกิด
ความสันติสุข และสมานฉันท์

ยุทธศาสตร์

1. มุ่งมั่นเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคม ประชาชน เอกชน ภาครัฐ และสื่อมวลชน ที่
รับผิดชอบต่อการแก้ปัญหา และแก้ทุกข์ของประชาชนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และมี
ประสิทธิภาพ

⁴ จากแนวทางการบริหารเครือข่ายเคลื่อนไหวกอง (คคส.) เพื่อยกระดับคุณค่าชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คนในสังคม
ไทย โดย ดร.สุทิน นพเกตุ : กุมภาพันธ์ 2545

2. มุ่งขยายเครือข่ายที่มีองค์ประกอบ และเป็นศูนย์รวมของคนดี มีคุณธรรม ตลอดจนองค์กรที่ดีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อก้าวสู่การบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ขั้นต้นอย่างต่อเนื่อง
3. มุ่งให้ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีด้านสิทธิมนุษยชนต่อผู้คนในสังคมไทยในทุกภาคส่วน
4. มุ่งประสานความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างประชากรทุกภาคส่วนของสังคมรวมถึงภาครัฐ ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และ NGO ด้วยแนวทางสร้างสรรค์ สันติวิธี และสมานฉันท์
5. มุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือของประชากรจากทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งองค์กรภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม (CSO's) ภาครัฐบาล รัฐสภา และวุฒิสภา ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และองค์กรประชาชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป
6. มุ่งมั่นรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดโดย
 - ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง
 - ไม่เผชิญหน้าและไม่ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจ ไม่เป็นคู่ต่อสู้ คู่กรณี ศัตรู หรือคู่ชกกับใคร ในการแก้ปัญหา
 - ร่วมป้องกันอำนาจเผด็จการทุกรูปแบบ ที่ละเมิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทั้งละเมิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยวิธีการและแนวทางที่สร้างสรรค์
7. ร่วมปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม กฎหมายให้เป็นธรรม โดยใช้กลไกภาคประชาชน (50,000 รายชื่อ) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมที่แท้จริง / เป็นกลาง
8. เร่งรัดประสานความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมกับภาครัฐ รัฐสภา และภาควิชาการโดยอาศัยศักยภาพของกันและกัน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติเป็นมันคง

ยุทธวิธี

1. ดำเนินการประสานเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นอย่างมุ่งมั่น จริงจัง และต่อเนื่อง
 - 1.1 เครือข่ายรัฐสภา
 - ☐ จัดให้มีการประชุมร่วมกับรัฐสภา โดยร่วมกับคณะกรรมการชุดต่างๆ ทั้งวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร
 - 1.1.1 จัดประชุมประจำอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้งเพื่อนำเสนอปัญหาสำคัญด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการทุจริตคอร์รัปชัน ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและต่อสังคมโดยรวม ทั้งในปัจจุบัน (Current Issues) และอนาคต พร้อมทั้งแสวงหาทางออกที่เป็นรูปธรรม อย่างสร้างสรรค์ สันติวิธี และสมานฉันท์ และเป็นธรรมเนียม สำนักงานรัฐสภา โดยใช้ห้องประชุมของรัฐสภาเป็นหลัก
 - 1.1.2 จัดให้มีการประชุมสัญจรร่วมกับเครือข่ายประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของภาคส่วนประชาชน และองค์กรภาคประชาสังคมในท้องถิ่น ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร เพื่อรับ

ทราบปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์ การทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ ตลอดจน การละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาค พร้อมทั้งร่วมแสวงหาทางออกในการขจัดปัญหาต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ สันติวิธี และ สมานฉันท์

- 1.1.3 ร่วมประสานกับเครือข่ายประชาชน องค์กรต่างๆ ภาคประชาสังคม และองค์กรอื่นๆ เพื่อให้ร่วมมือบทบาทในการรับรู้ปัญหา และการหาทางออกในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ด้วยแนวทางสร้างสรรค์ สันติวิธี และสมานฉันท์
 - 1.1.4 ร่วมวางแผนกับวุฒิสภา และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การทุจริตคอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิมนุษยชน และการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกรูปแบบ ตลอดจนการร่วมยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์ คุณภาพชีวิต คุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้สังคมไทยโดยรวมมีความเข้มแข็งแบบยั่งยืน
 - 1.1.5 มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพ จริยธรรม คุณธรรม ศิลธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นคนในอนาคตที่กำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางสังคมอย่างรุนแรง โดยมุ่งเน้นไปที่ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการใช้ชีวิต และความเป็นอยู่ที่ฟุ้งเฟ้อของเด็กและเยาวชน อีกทั้งปัญหาสำคัญ เช่น การขายบริการทางเพศ อย่างอิสระของเด็ก เยาวชนที่อยู่ในวัยกำลังศึกษา เล่าเรียน ตลอดจนปัญหาโสเภณีเด็ก
 - 1.1.6 จัดให้มีการประชุมเพื่อประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องการศึกษาของเด็ก และเยาวชนของชาติ และองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องของเด็ก และเยาวชน เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและเพื่อเสริมสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชน ยืนหยัดอยู่ในสังคมอย่างปลอดภัย และเหมาะสม
 - 1.1.7 มีการประชุมบุคลากรที่เป็นตัวแทนของสมาชิกวุฒิสภา และบุคลากรที่เป็นตัวแทนของเครือข่ายเคลื่อนไหวสังคม โดยจัดการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อระดมสมอง กำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีเพิ่มเติมในการแสวงหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างต่อเนื่อง และจริงจัง
- 1.2 เสาะแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่ง
- 1.2.1 บุคลากรที่ดี ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และบริหารเครือข่าย
 - 1.2.2 องค์กรความรู้ด้านการเครือข่าย และในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2.3 ทรัพยากร และงบประมาณ

1.2.4 กองทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ภารกิจของเครือข่ายก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของเครือข่าย

1.3 เครือข่ายภาคประชาสังคม (บางส่วน)

- ☐ ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ
- ☐ สถาบันพิทักษ์ และพัฒนาสิทธิมนุษยชน
- ☐ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์
- ☐ สหกรณ์เครดิตยูเนียน
- ☐ สภาธรรมรัฐชุมชนเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย
- ☐ ศูนย์พัฒนาสิทธิเด็ก-เยาวชน และพัฒนาเยาวชน
- ☐ มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ
- ☐ สมาคมส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ
- ☐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.4 เครือข่ายกลไก / องค์กรอิสระ (บางส่วน)

- ☐ คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา
- ☐ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- ☐ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- ☐ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- ☐ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ☐ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

1.5 เครือข่าย อื่นๆ เช่น

- ☐ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น
 - ธนาคารองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
 - องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.)
 - เทศบาล
- ☐ สโมสรโรตารี
- ☐ สโมสรไลออน
- ☐ สถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับก่อนอุดมศึกษาและระดับอุดมศึกษา
- ☐ สภาวัฒนธรรม
- ☐ เครือข่าย กกต.
- ☐ เครือข่ายประชาคมเขตต่างๆ ในกรุงเทพฯ ฯ
- ☐ เครือข่ายครอบครัว “ชมรมเรารักครอบครัว”
- ☐ เครือข่ายคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อนสังคมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อร่วมปรับปรุงกฎหมายสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน

สืบเนื่องจากสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือได้ว่าสังคมไทยได้ย่างก้าวเข้าสู่ประชาธิปไตยโดยระบบรัฐสภาหรือระบบตัวแทน ด้วยระบบการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปทำหน้าที่แทนทั้งด้านนิติบัญญัติและด้านบริหารประเทศ ทำให้บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการบริหารประเทศ ต่อการกำหนดกระบวนการด้านนิติบัญญัติ และกระบวนการตรวจสอบการบริหารและกระบวนการยุติธรรมมีน้อยมาก จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการแสวงหาประโยชน์ การทุจริตคอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีสูง ทั้งจากแวดวงการเมือง แวดวงราชการ แวดวงธุรกิจอุตสาหกรรม ตลอดจนในองค์กรอื่นๆ ในภาคประชาสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ต้องผลักดันให้มีการร่วมมือร่วมใจกัน เคลื่อนไหวประชาชนและขับเคลื่อนสังคมโดยนำเอากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่แล้ว มาร่วมกันเรียนรู้และปรับปรุงกฎหมาย เป็นจุดเริ่มต้นในการร่วมเรียนรู้ ร่วมสร้างองค์ความรู้ในการเผชิญกับปัญหา ร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 ที่เปิดโอกาสให้ประชาชน 50,000 รายชื่อ ร่วมลงชื่อเสนอกฎหมายได้ อีกทั้งเพื่อให้เกิดกลไกประสานงาน และการเคลื่อนไหวสังคมอย่างต่อเนื่องของทุกภาคส่วนของสังคม นำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันของตนเองและสังคมอย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนสังคมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมตามแนวทางและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันนั้น ควรขับเคลื่อนให้ประชาชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และร่วมมือกันปรับปรุงกฎหมาย 5 ฉบับ เพื่อมุ่งให้ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมในการยกระดับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนและร่วมเสริมสร้างวัฒนธรรมสุจริตชน ซึ่งพระราชบัญญัติสำคัญดังกล่าวประกอบด้วย⁵

1. พ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542
3. พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542
4. พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
5. พ.ร.บ. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

โดยอาศัยกระบวนการเคลื่อนไหวสังคมแบบต่อเนื่อง จริงจัง ที่เป็นรูปธรรม จากผู้คนในสังคมไทยทุกภาคส่วนในทุกภูมิภาค และมุ่งเน้นการเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

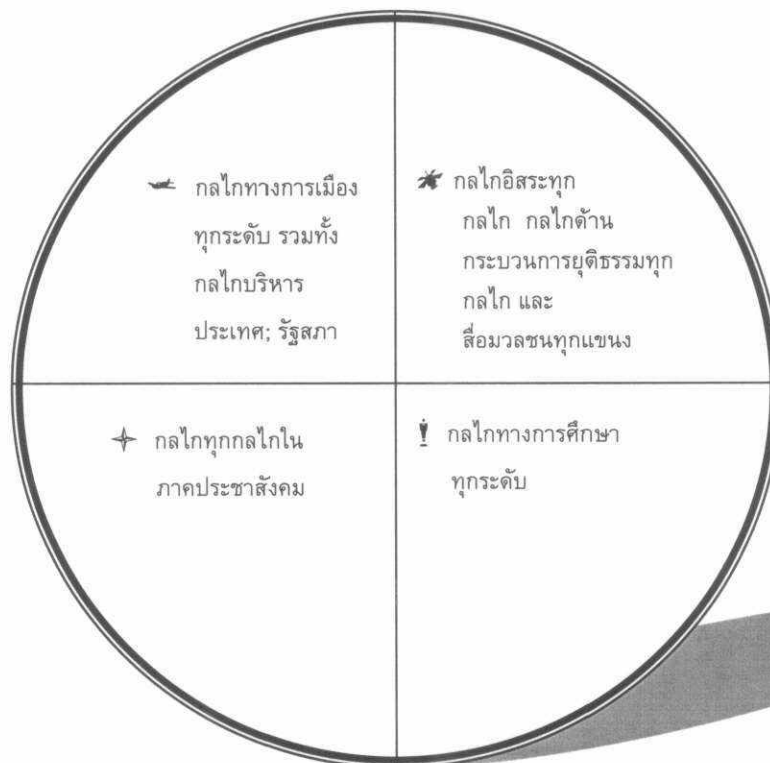
⁵ เนื้อหาและแนวทางในยุทธศาสตร์นี้มาจากสาระสำคัญของ "โครงการเคลื่อนไหวสังคมด้วยการมีส่วนร่วมเรียนรู้ของประชาชนในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตและการละเมิดสิทธิมนุษยชน"

ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชน เด็ก เยาวชน ได้มีโอกาสร่วมเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากกฎหมายสำคัญๆ ทั้ง 5 ฉบับอย่างจริงจังมากขึ้นกว่าพระราชบัญญัติฉบับเดิม

กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงและเสนอกฎหมาย ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นทางออกและเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การยกระดับความตื่นตัวของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นรูปธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณค่าชีวิตของประชาชนและยกระดับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน ด้วยการมีส่วนร่วมในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายสำคัญ 5 ฉบับที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ การคุ้มครองสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีสิทธิในการเข้าถึง การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารราชการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้สังคมเป็นสังคมที่ปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน หรือร่วมเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนและวัฒนธรรมสุจริตชน ดังนั้นจึงถือได้ว่ายุทธศาสตร์นี้เป็นแนวทางที่จะช่วยยกระดับคุณค่าชีวิตของประชาชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเต็มภาคภูมิ

ทั้งนี้ยังมีกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับที่ต้องร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อยกระดับความเป็นธรรมในสังคม พร้อมทั้งเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การรวมพลังทุกกลไกหลักของสังคมที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์เพื่อยกระดับสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและปลอดจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน

ผู้เขียนมีความเชื่อมั่นว่า จำเป็นจะต้องกระตุ้นโน้มน้าว ปลุกกระดม เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งรวมพลังทุกกลไกจากทุกภาคส่วนของสังคมไทยให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจกันอย่างจริงจัง สร้างสรรค์ และต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้ รวมถึงกลไกสำคัญดังต่อไปนี้

(1) กลไกการเมือง รัฐสภา และรัฐบาล ซึ่งรวมถึง

- 1.1) พรรคการเมืองทุกพรรค (ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน) รวมทั้งการเมืองท้องถิ่น
- 1.2) หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับกระทรวง จนถึงข้าราชการทุกสังกัดในทุกๆ ระดับ
- 1.3) สมาชิกรัฐสภาและข้าราชการรัฐสภาทุกระดับ และทุกคน
- 1.4) รัฐวิสาหกิจทุกประเภท ทุกสังกัด ตลอดจนธุรกิจที่รัฐบาลถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่

ทั้งนี้ทุกองค์กรดังกล่าวข้างต้นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนกรคิด และกระบวนทัศน์ให้เกิดพลังความคิดและวิธีปฏิบัติภารกิจด้วยจิตสาธารณะที่สร้างสรรค์และใช้กระบวนกรการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังด้วยแนวทางสันติวิธีและนำไปสู่ความสมานฉันท์

(2) กลไกอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกกลไก ตลอดจนองค์กรและบุคลากรในกระบวนกรยุติธรรมทุกองค์กร

- 2.1) ศาลยุติธรรม
- 2.2) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- 2.3) ศาลปกครอง
- 2.4) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- 2.5) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- 2.6) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 2.7) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- 2.8) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 2.9) กระทรวงยุติธรรม พร้อมทั้งทุกๆ หน่วยงานของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจ ศาลเด็กเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น
- 2.10) สำนักงานอัยการสูงสุด
- 2.11) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและข้าราชการตำรวจทุกระดับ
- 2.12) สภานายความ และทนายทุกคน
- 2.13) สื่อมวลชนทุกแขนง รวมทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท ตลอดจนสื่ออื่นๆ ทุกประเภท

กลไกอิสระดังกล่าวข้างต้น ควรประสานความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อยกระดับบทบาทและการปฏิบัติภารกิจ ยกระดับกระบวนกรยุติธรรมให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างกระบวนกรยุติธรรมให้มีความเป็นธรรมแก่ประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะระดับรากหญ้า ผู้ด้อยโอกาส และคนยากจน ให้ปลอดจากการเลือกปฏิบัติ

สื่อมวลชนทุกแขนง ควรมีส่วนร่วมสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คัดค้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเสริมสร้างวัฒนธรรมสุจริตชน ตลอดจนสื่อมวลชนต้องผดุงไว้ซึ่งความมีจรรยาบรรณ มีคุณธรรมและศีลธรรมอย่างแท้จริง

(3) กลไกทุกกลไกภาคประชาสังคมกลไกและองค์กรต่างๆ ในภาคประชาสังคมที่หลากหลาย รูปแบบ และรวมถึง

- 3.1) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ด้านต่างๆ
- 3.2) องค์กรประชาชน (POs)
- 3.3) องค์กรศาสนา
- 3.4) องค์กรสตรี
- 3.5) องค์กรเด็กและเยาวชน
- 3.6) องค์กรคนพิการทุกประเภท
- 3.7) องค์กรวิชาชีพ
- 3.8) สหกรณ์ประเภทต่างๆ รวมทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน
- 3.9) องค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆ (CSOs)
- 3.10) องค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรภาคประชาสังคมหรือภาคส่วนของประชาชน ควรร่วมแสดงบทบาทและความรับผิดชอบในเรื่องสำคัญทางสังคมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรวมถึงการร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทั้งในเชิงร่วมคิด ร่วมพิจารณา ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองทุกระดับ ข้าราชการ สมาชิกวุฒิสภา และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินนโยบายที่ดีของรัฐบาลที่มีผลกระทบในทางบวกต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในแนวทางที่สร้างสรรค์

(4) กลไกทางการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ซึ่งรวมถึง

- 4.1) โรงเรียนอนุบาล ทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งศูนย์รับเลี้ยงเด็ก
- 4.2) โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน
- 4.3) โรงเรียนหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา
- 4.4) โรงเรียนหรือวิทยาลัยการอาชีพอื่นๆ
- 4.5) วิทยาลัย สถาบัน และมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน
- 4.6) มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาที่ใช้ชื่ออื่นๆ ทั้งที่สังกัดกระทรวงศึกษาและกระทรวงและหน่วยงานอื่นๆ เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น
- 4.7) สถาบันการศึกษาและสถานบันฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอื่นๆ
- 4.8) สถาบันการศึกษาด้านศาสนาทุกศาสนา

สถาบันการศึกษาดังกล่าวข้างต้นต้องเน้นทั้งการให้ความรู้ สร้างความสำนึก ตลอดจนเสริมสร้าง ค่านิยมดีงาม เสริมสร้างคุณธรรม และวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนและวัฒนธรรมสุจริตชน อีกทั้งต้องเป็น ศูนย์กลางเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกระดับ ตลอดจนประชาชนที่อยู่ห่างไกลและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งใน ท้องถิ่นที่ห่างไกลทุรกันดาร

นอกเหนือจากสถาบันการศึกษาในระบบแล้วยังควรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการศึกษาเรียนรู้ทั้ง นอกกระบบและตามอัธยาศัยในทุกรูปแบบ ที่จะช่วยให้ผู้คนในสังคมทุกภาคส่วนมีสิทธิและมีโอกาสได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุกรูปแบบ

บทสรุป

ท้ายที่สุดเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สุจริต ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน และปลอดจาก การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้เขียนขอต่อยอดย้ำเจตนารมณ์ และความเชื่อมั่นในการนำเสนอแนวคิด ในเชิงยุทธศาสตร์ ในรูปของบทความชิ้นนี้ คือ “ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษย ชนและสุจริตชนในสังคมไทย” โดยเชื่อมั่นว่าหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมด้วยช่วยกันนำยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ตามที่คุณเขียนได้นำเสนออย่างครบถ้วนจริงจัง เป็นรูปธรรม ผู้เขียนเชื่อว่า “สังคมไทยจะก้าว ไปสู่ความเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน” ในที่สุด

ภาคผนวก

สรุปผลการรับเรื่องร้องเรียน ประจำเดือนมิถุนายน 2546

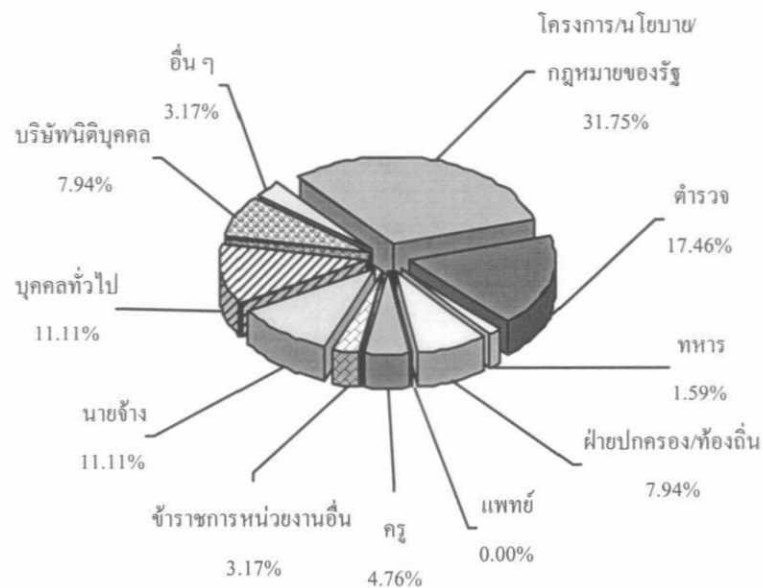
จำแนกตามประเภทของผู้กระทำละเมิด

ผู้กระทำละเมิด	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	รวม	หมายเหตุ
	ม.ค.46	ก.พ.46	มี.ค.46	เม.ย.46	พ.ค.46	มิ.ย.46		
1. โครงการ / นโยบาย / กฎหมายของรัฐ	10	104	82	45	22	20	283	แยกเป็นกรณี นโยบายปราบ ปรามยาเสพติด ของราชการสร้าง ความเดือดร้อนให้ กับประชาชนที่ ร้องเรียนในเดือน ก.พ. - พ.ค. 46 รวม 227 เรื่อง และ เดือน มิ.ย. 46 อีก 9 เรื่อง รวมทั้ง สิ้น 236 เรื่อง
2. ตำรวจ	12	7	13	7	12	11	62	
3. ทหาร	1	1	2	0	0	1	5	
4. ฝ่ายปกครอง / หน่วยงาน ท้องถิ่น	12	4	7	5	5	5	38	
5. แพทย์	1	3	1	1	0	0	6	
6. ครู	1	2	1	4	1	3	12	
7. ข้าราชการหน่วยงานอื่น	5	4	1	1	2	2	15	
8. นายจ้าง	1	2	1	1	0	7	12	
9. บุคคลทั่วไป	3	0	7	1	6	7	24	
10. บริษัท / นิติบุคคล	8	3	2	1	4	5	23	
11. อื่น ๆ	3	3	2	5	3	2	18	
รวม	57	133	119	71	55	63	498	

แผนภูมิแสดงสถิติของประเภทผู้กระทำละเมิด

เฉพาะเดือนมิถุนายน 2546

รวม 63 เรื่อง

สรุปผลการรับเรื่องร้องเรียน ประจำเดือนกรกฎาคม 2546

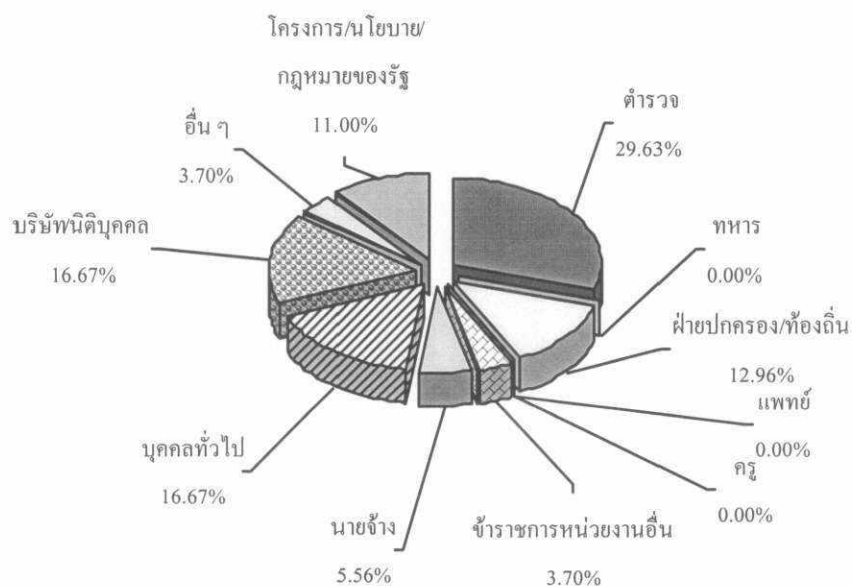
จำแนกตามประเภทของผู้กระทำละเมิด

ผู้กระทำละเมิด	เดือน ม.ค.-มิ.ย 46	เดือน ก.ค. 46	รวม	หมายเหตุ
1. โครงการ / นโยบาย / กฎหมายของรัฐ	283	6	289	แยกเป็นกรณี นโยบายปราบปราม ยาเสพติดของ ราชการสร้างความ เดือดร้อนให้กับ ประชาชนที่ร้องเรียน ในเดือน ก.พ. – มิ.ย. 46 รวม 236 เรื่อง และ เดือน ก.ค. 46 อีก 5 เรื่อง รวมทั้ง สิ้น 241 เรื่อง
2. ตำรวจ	62	16	78	
3. ทหาร	5	-	5	
4. ฝ่ายปกครอง / หน่วยงานท้องถิ่น	38	7	45	
5. แพทย์	6	-	6	
6. ครู	12	-	12	
7. ข้าราชการหน่วยงานอื่น	15	2	17	
8. นายจ้าง	12	3	15	
9. บุคคลทั่วไป	24	9	33	
10. บริษัท / นิติบุคคล	23	9	32	
11. อื่น ๆ	18	2	20	
รวม	498	54	552	

แผนภูมิแสดงสถิติของประเภทผู้กระทำละเมิด

เฉพาะเดือนกรกฎาคม 2546

รวม 54 เรื่อง

สรุปผลการรับเรื่องร้องเรียน ประจำเดือนสิงหาคม 2546

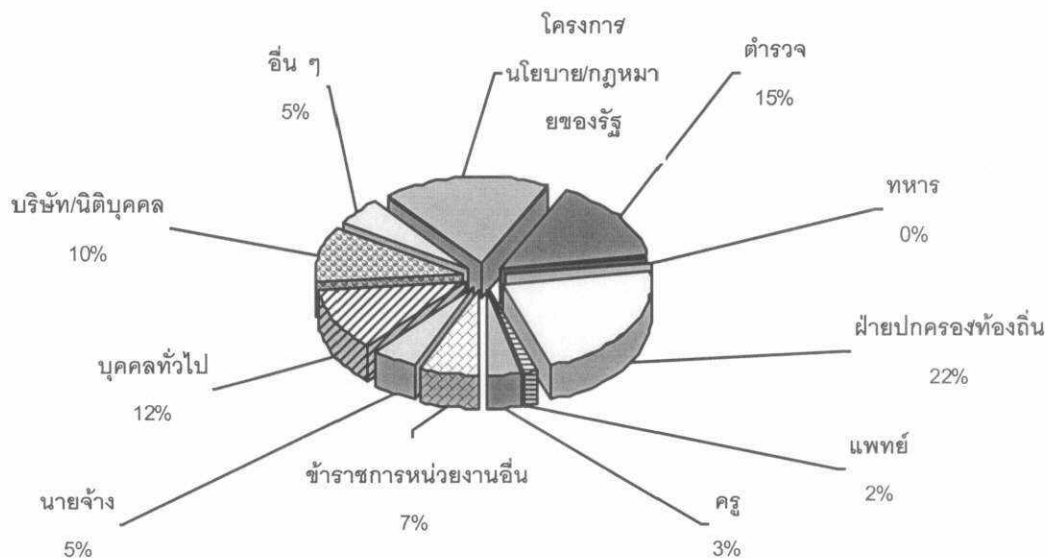
จำแนกตามประเภทของผู้กระทำละเมิด

ผู้กระทำละเมิด	เดือน ม.ค.-ก.ค 46	เดือน ส.ค. 46	รวม	หมายเหตุ
1. โครงการ / นโยบาย / กฎหมายของรัฐ	289	11	300	แยกเป็นกรณีนโยบายปราบปรามยาเสพติดของราชการ สร้างความเดือดร้อนให้กับ ประชาชนที่ร้องเรียนใน เดือน ก.พ. - ก.ค. 46 รวม 241 เรื่อง และเดือน ส.ค. 46 อีก 8 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 249 เรื่อง
2. ตำรวจ	78	9	87	
3. ทหาร	5	-	5	
4. ฝ่ายปกครอง / หน่วยงานท้องถิ่น	45	13	58	
5. แพทย์	6	1	7	
6. ครู	12	2	14	
7. ข้าราชการหน่วยงานอื่น	17	4	21	
8. นายจ้าง	15	3	18	
9. บุคคลทั่วไป	33	7	40	
10. บริษัท / นิติบุคคล	32	6	38	
11. อื่น ๆ	20	3	23	
รวม	552	59	611	

แผนภูมิแสดงสถิติของประเภทผู้กระทำละเมิด

เฉพาะเดือนสิงหาคม 2546

รวม 59 เรื่อง

สรุปผลการรับเรื่องร้องเรียน ประจำเดือนกันยายน 2546

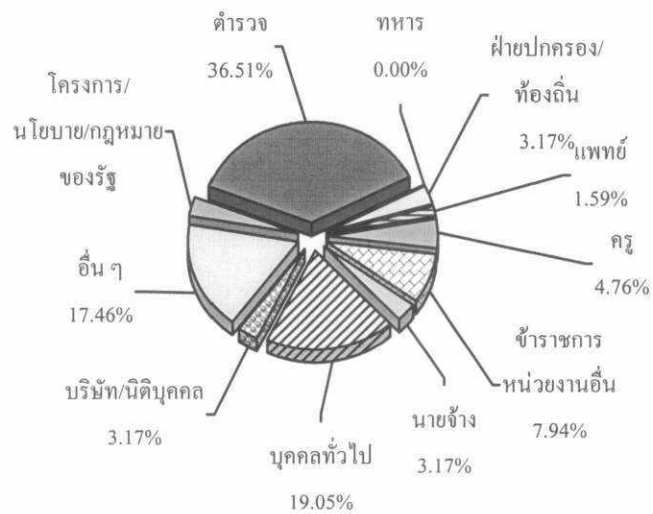
จำแนกตามประเภทของผู้กระทำละเมิด

ผู้กระทำละเมิด	เดือน ม.ค.-ก.ค 46	เดือน ก.ย. 46	รวม	หมายเหตุ
1. โครงการ / นโยบาย / กฎหมายของรัฐ	300	2	302	แยกเป็นกรณีนโยบาย ปราบปรามยาเสพติด ของราชการสร้างความ เดือดร้อนให้กับ ประชาชนที่ร้องเรียน ในเดือน ก.พ. - ส.ค. 46 รวม 249 เรื่อง และ เดือน ก.ย. 46 อีก 7 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 256 เรื่อง
2. ตำรวจ	87	23	110	
3. ทหาร	5	0	5	
4. ฝ่ายปกครอง / หน่วยงานท้องถิ่น	58	2	60	
5. แพทย์	7	1	8	
6. ครู	14	3	17	
7. ข้าราชการหน่วยงานอื่น	21	5	26	
8. นายจ้าง	18	2	20	
9. บุคคลทั่วไป	40	12	52	
10. บริษัท / นิติบุคคล	38	2	40	
11. อื่น ๆ	23	16	39	
รวม	611	68	679	

แผนภูมิแสดงสถิติของประเภทผู้กระทำละเมิด

เฉพาะเดือนกันยายน 2546

รวม 68 เรื่อง

สรุปผลการรับเรื่องร้องเรียน ประจำเดือนตุลาคม 2546

จำแนกตามประเภทของผู้กระทำละเมิด

ผู้กระทำละเมิด	เดือน ม.ค.-ก.ย. 46	เดือน ต.ค. 46	รวม	หมายเหตุ
1. โครงการ / นโยบาย / กฎหมายของรัฐ	302	8	310	แยกเป็นกรณีประชาชนถูก กล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในเดือน ก.พ. - ก.ย. 46 รวม 256 เรื่อง และเดือน ต.ค. 46 อีก 5 เรื่อง รวม ทั้งสิ้น 261 เรื่อง
2. ตำรวจ	110	8	118	
3. ทหาร	5	1	6	
4. ฝ่ายปกครอง / หน่วยงานท้องถิ่น	60	3	63	
5. แพทย์	8	1	9	
6. ครู	17	0	17	
7. ข้าราชการหน่วยงานอื่น	26	6	32	
8. นายจ้าง	20	6	26	
9. บุคคลทั่วไป	52	7	59	
10. บริษัท / นิติบุคคล	40	8	48	
11. อื่น ๆ	39	7	46	
รวม	680	55	735	

แผนภูมิแสดงสถิติของประเภทผู้กระทำละเมิด

เฉพาะเดือนตุลาคม 2546

รวม 55 เรื่อง

